

SERMAYEYE İLAVE EDİLEN ŞİRKET FONLARI VE ENFLASYON DÜZELTME FARKLARI TASFİYE HALİNDE VERGİLENDİRİLEBİLİR Mİ?¹

I-SERMAYEYE İLAVE EDİLEBİLECEK DEĞERLER

Sermaye şirketlerinin sermayesi ya ortaklarca nakden veya aynen konulan değerlerden ya da şirketin yürüttüğü ticari faaliyeti sonucu oluşturduğu içsel fonlardan meydana gelir. İç kaynaklardan sağlanan fonlar ise dağıtılmayan geçmiş yıllar karları, kanuni yedek akçeler ile vergi kanunları veya diğer kanunlar uyarınca teşvik amacıyla vergi dışında tutulan ancak sermayeye ilavesi zorunlu tutulan veya belli bir süre işletmeden çekilmesi yasaklanan kazançlardan meydana gelir.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanan 2003/3 sayılı **İç Ticaret Tebliğine** göre nakit paradan başka kuruluş sırasında sermaye olarak veya daha sonra şirket sermayesine ilave edilecek fonlar şunlardır.²

- Ticari işletmenin konulması, (Nev'i değişikliği, şirket birleşmesi, ve bölünmeleri dahil) (GVK,Md:81 ve KVK, Md:18,19 ve 20)
- Ayın olarak gayrimenkul ve/veya nakil vasıtası konulması,
- Hisse senetlerinin konulması,
- Şirket ortaklarının şirketten olan alacaklarının konulması,
- Değer artış fonu, (5024 sayılı Kanunla 1.1.2004 tarihi itibarıyla kaldırıldı)
- İştiraklerden gelen değer artışı fonu,(5024 sayılı kanunla 1.1.2004 tarihi itibarıyla kaldırıldı)
- Maliyet artışı fonu, (5024 sayılı kanunla 1.1.2004 tarihi itibarıyla kaldırıldı)
- İştirak hisseleri ve taşınmaz satış karlarının ilavesi,(kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan hakkı satış kazançları dahil)
- Fevkalade ihtiyatların ilavesi,
- Dağıtılmayan geçmiş yıllar karlarının ilavesi,³

Yukarıda belirtilen işletmeye ait olmayan dışsal kaynaklar ile işletmeye ait içsel kaynakların dışında çeşitli kanunlarla sermayeye ilavesine izin verilen içsel kaynaklar ise şunlardır.

- 5024 sayılı Kanun ile VUK'na eklenen geçici 25.maddesi uyarınca 31.12.2003 tarihli bilançolar üzerinde yapılan enflasyon düzeltmesi sonucunda oluşan **enflasyon farkları** (enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan geçmiş yıllar karları ile sermaye enflasyon düzeltme olumlu farkları)

¹ Sakıp ŞEKER, Yeminli Mali Müşavir

² Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin esaslar Hakkında 2003/3 Sayılı İç Ticaret Tebliğ 25.7.2003 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Bu Tebliğin bazı bölümleri 2004/2 sayılı Tebliğ ile değişmiştir.

³ Fevkalade ihtiyatlar ile dağıtılmayan karların sermayeye ilave edilmesinde YMM veya SMMM raporuna, şirket sermayesine şirket ortaklarının şirketten olan alacaklarının, değer artış fonunun, iştiraklerden gelen değer artış fonunun, maliyet artış fonunun, iştirak hisseleri ve taşınmaz satış karlarının, hisse senetlerinin değerinin tespiti için YMM raporunun, ticari işletmenin limited şirkete sermaye olarak konulmasında bilirkişi veya YMM raporunun, anonim şirkete sermaye olarak konulmasında ise bilirkişi raporunun ticaret sicil müdürlüğüne ibraz edilmesi gerekmektedir.

- 5024 sayılı Kanunla VUK'nun mükerrer 298.maddesinde yapılan değişiklikle 31.12.2004 tarihli bilançoların düzeltilmesi sonucu hesaplanan **öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları**
- 5746 sayılı Kanun uyarınca TÜBİTAK ve benzeri kuruluşlar tarafından ödenen hibeler (devlet yardımları)
- 5811 sayılı Kanun uyarınca işletmeye iade edilen kazanç farkları,
- Hisse senedi ihraç primleri (emisyon primleri)

GVK'nun 94/6'ncı maddesi ile KVK'nın 15 ve 30. maddelerinde kurumların sermayelerine ilave ettikleri geçmiş yıllar karlarının (içsel kaynakların) kar dağıtımı sayılmayacağı hükme bağlanmıştır. Bunun yanında 5024, 5746 ve 5811 sayılı Kanunlarda söz konusu kazanç ve iratlar ile hesaplanan fonların şirket sermayesine ilave edilebileceği ve bu işlemlerin kar dağıtımı sayılmayacağı belirtilmiş bulunmaktadır.

II-TASFİYE KARI VE TESPİTİ

A-Tasfiye Karı Kavramı

TTK'nın 447'nci maddesinde, tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten sonra kalan mevcudu, ana sözleşmesinde aksine bir hüküm olmadıkça, pay sahipleri arasında ödedikleri sermaye ve paylara bağlı olan imtiyaz hakları nispetinde dağıtılacağı, 455'nci maddesinde, şirketin infisahı halinde her pay sahibinin tasfiye neticesine payı nispetinde iştirak hakkına sahip olduğu, 456'ncı maddesinde esas mukavelede aksine bir hüküm yoksa **kazanç ve tasfiye paylarının esas sermayeye mahsuben ortağın şirkete yaptığı ödemelerle mütenasiben** hesap ve tespit olunacağı" hükümlerine yer verilmiştir.

KVK'nun 17/4.maddesinde ise, tasfiye halindeki kurumların vergi matrahının tasfiye karı olduğu; **tasfiye karının**, tasfiye döneminin sonundaki servet değeri ile tasfiye döneminin başındaki **servet değeri** arasındaki olumlu fark olduğu⁴, tasfiye karı hesaplanırken mevcut sermayeye ilave olarak ortaklar veya sahipleri tarafından yapılan ödemeler ile tasfiye esnasında elde edilen ve vergiden istisna edilmiş olan kazanç ve iratların tasfiye döneminin başındaki servet değerine ekleneceği belirtilmiştir. Bunun anlamı tescil edilmiş sermaye ile diğer sermaye ve kar yedeklerinin dönem başı servet değerinin bir unsuru oldukları ve vergiye tabi tutulmayacak olmalarıdır.

⁴ Servet değeri, KVK'nın 17/5 nci maddesinde, tasfiye döneminin başındaki ve sonundaki servet değerinin kurumun tasfiye dönemi başındaki ve sonundaki bilançosunda görülen öz sermayesi olduğu belirtilmiştir. Servet değerinin VUK'nın servetlerin değerlendirilmesine ilişkin hükümlere göre "rayiç değer" üzerinden mi ,yoksa ticari kazancın tespitine ilişkin değerlendirilmesine göre mi (maliyet bedeli, kayıtlı değer, alış değeri v.b.) değerlendirileceği tereddüt konusudur. Bazı yazarlar, tasfiye bilançosundaki servet değeri ifadesinden hareketle tasfiye öncesi bilançonun servetlerin değerlendirilmesine göre rayiç değer üzerinden hesaplanması gerektiği görüşündedirler. Oysa KVK'nda servet değerinin kurumun tasfiye dönemi başındaki ve sonundaki bilançoda görülen öz sermayesi olduğu belirtilerek, değerlemenin rayiç değer üzerinden yapılacağına işaret edilmemiştir. Böyle bir tasfiye dönemi başı bilançosunda, örneğin rayiç değerle maliyet değeri (tarihi değer) arasındaki farkın ne şekilde gösterileceği belli değildir. TTK'nun 444'ncü maddesinde de tasfiye dönemi başı bilançosunun rayiç değer üzerinden hazırlanacağı açık değildir. Tasfiye dönemi sonu bilançosu için doğası gereği rayiç değer üzerinden hazırlanmış olacaktır. Bize göre tasfiye dönemi başı bilançosu rayiç değer üzerinden değil, iktisadi işletmelere dahil kıymetlerin değerlendirilmesi hükümlerine (genel hükümlere) göre değerlendirilmelidir.

KVK'nın 17 nci maddesindeki tasfiye karının tespitine ilişkin düzenlemenin GVK'nın 38 nci maddesinde ticari kazancın tespitindeki **öz kaynak kıyaslaması** yöntemiyle paralellik taşıdığı görülmektedir. Buna göre, bilanço esasına göre ticari kazanç, teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerler arasındaki müspet fark olup, hesap dönemi zarfında sahip veya sahiplerce işletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilecek, işletmeden çekilen değerler ise farka ilave olunacaktır. Her iki düzenlemede de işletmeye konulan sermayenin ve sermayenin ayrılmaz parçası sayılan fonların (yedek akçeler, dağıtılmayan karlar ve diğer özel fonlar) ticari kazancın (matrahın) hesabında dikkate alınmayacağı açık bir şekilde belirtilmiştir.

B-Tasfiye Sonucunda Karşılaşılabilecek Vergi Yükümlülükleri

Tasfiye sonucunda ortaklara yapılacak ödemelerin bir kısmı kar payı bir kısmı ise tasfiye payıdır. Tasfiye payı, ortağın daha önce işletmeye koyduğu veya koyduğu kabul edilen sermaye unsurları olup, kurumlar vergisi ile ilişkisi kesilmiştir. Kar payı (temettü) ise gerek tasfiye döneminde gerekse geçmiş yıllarda elde edilen ancak şirket ortaklarına dağıtılmayan/yasal zorunluluklar nedeniyle dağıtılamayan kurumlar vergisi ödenmiş ya da bu vergiden istisna edilmiş karlardır. Kar paylarının ortaklara dağıtılması sırasında vergilendirilmesi söz konusu olabilmektedir.

Buna göre şirketlerin tasfiyesinde verginin konusuna giren üç ayrı işlem söz konusu olabilir.

1. Tasfiye karı üzerinden hesaplanacak %20 oranındaki kurumlar vergisi,
2. Tasfiye karından kurumlar vergisi indirildikten sonra kalan vergi sonrası kar kısmı ile önceki yıllara ait olup ortaklara dağıtılmayan geçmiş yıllar karları, yedek akçeler ve işletmede tutulması zorunlu fonlardan GVK'nın 94/6 ve KVK'nın 15 ve 30'ncü maddeleri uyarınca GVK'nın 75 nci maddesinde belirtilen menkul sermaye iradı niteliğindeki kar payları üzerinden hesaplanacak (tam mükellefiyete tabi kurum hariç) %15 oranındaki gelir/kurumlar vergisi stopajı,
3. GVK'nın 22, 85 ve 86 nci maddeleri uyarınca dağıtılan kar payının belli tutarı aşması halinde gerçek kişi ortaklar tarafından verilmesi gereken yıllık gelir vergisi(menkul sermaye iradı) beyannamesi üzerinden hesaplanacak gelir vergisi.

GVK'nun menkul sermaye iradı başlıklı 75'nci maddesinin ikinci fıkrasının 1.bendinde her nev'i hisse senetlerinin kar payları, 2.bendinde iştirak hisselerinden doğan kazançlar (limited şirket ortaklarının iş ortaklıkları ortaklarının ve komanditerlerin kar payları ile kooperatiflerin dağıttıkları kazançlar) 3.bendinde kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kar paylarının menkul sermaye iradı olduğu belirtildikten sonra, anılan Kanunun 94/6'ncı maddesinde tam mükellef kurumlar tarafından;

- Tam mükellefiyete tabi gerçek kişilere,
- Gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyeti olmayanlara,
- Gelir ve kurumlar vergisinden muaf olanlara,
- Dar mükellefiyete tabi gerçek kişilere,
- Dar mükellefiyete tabi kurumlara (Türkiye'de bir işyeri ve daimi temsilci aracılığıyla kar payı elde edenler hariç),
- Gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükellefiyete tabi olanlara

dağıtılan 75. maddenin ikinci fıkrasının 1,2 ve 3 numaralı bentlerinde yazılı kar paylarından (%15 oranında) gelir/kurumlar vergisi tevkifatı yapılacağı hükmüne yer verilmiştir.

Görüleceği üzere kurumların tam mükellefiyete tabi kurum ortaklarına dağıttığı kar paylarından gelir/kurumlar vergisi stopajı yapılmamaktadır. Bunun nedeni kurumların sermaye yapılarını güçlendirmeyi teşvik etmenin yanında içsel kaynakların şirket sermayesine ilave edilmesinin, bedelsiz olarak çıkarılan hisse senetlerinin ortaklar yönünden yeni bir gelir elde etme işlemi sayılmamasıdır. İçsel kaynakların sermayeye ilavesinin kar dağıtımını sayılmaması, sermaye artırımı işleminin **tek işlem** olduğu kabulüne dayanmaktadır.⁵ İçsel kaynakların sermayeye ilavesi işleminin kar dağıtımını sayılmaması durumu belli koşullara bağlı bir **vergi erteleme** durumu değil, doğrudan doğruya işletmenin varlığında meydana gelen artışın kar dağıtımını dışında tutulması durumudur.

III-TASFİYE SIRASINDA VERGİLENDİRİLMESİ GEREKEN GELİR UNSURLARI

Sermaye şirketlerinin tasfiyesi sırasında, tasfiye karı dışında bilançonun öz kaynaklar grubunda yer alan aşağıdaki fonların **kurumlar vergisine tabi tutulması** gerekir.

- 5 yılı tamamlamayan taşınmaz ve iştirak hisselerinin satışından doğan kazançlar,
- Sermayeye ilave edilmemiş olan enflasyon düzeltme karları ile sermaye enflasyon düzeltme olumlu farkları,
- 5 yılı tamamlamayan karşılıksız ar-ge destekleri,
- Yenileme fonu,
- Bilançonun pasifinde yer alan ve kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan kazanç ve kazanç unsurları dönem başı servet değerinin içinde yer alacağından tasfiye karının hesabında yer almayacak ve kurumlar vergisine de tabi tutulamayacaktır. Enflasyon düzeltme farklarına ilişkin özel düzenleme ise aşağıdaki bölümde ayrıca incelenecektir.

Öte yandan, sermaye şirketlerinin tasfiyesi sırasında sermaye dışındaki öz kaynak kalemlerinden ortaklara dağıtılacak değerler **menkul sermaye iradı** olarak gelir/kurumlar vergisi stopajına tabi olup bu konuda bir tereddüt bulunmamaktadır. Tasfiye sırasında % 15 oranında (tam mükellefiyete tabi kurumlara yapılan kar dağıtımları hariç) vergi tevkifatına tabi tutulması gereken kazanç unsurları ve fonlar ise şunlardır.

- Tasfiye karından kurumlar vergisi indirildikten sonra kalan kısım,
- Dağıtılmayan geçmiş yıllar karları,(GVK'nın geçici 62/1-a maddesi kapsamındaki kazançlar hariç)⁶
- Kanuni ve ihtiyari olarak ayrılan ve ortaklara dağıtılan her türlü yedek akçeler,
- Daha önce sermayeye ilave edilmemiş olmakla birlikte 5 yıldan fazla süre ile şirket bilançosunda öz kaynaklar grubunda bulunan ve kurumlar vergisinden istisna edilen taşınmaz ve iştirak hissesi satış karları,
- Sermayeye ilave edilmemiş olan emisyon primleri

⁵ İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımının çift işlem olduğu görüşü, "birinci işlemin pay sahiplerine kar payı ödenmesi, ikinci işlemin ise pay sahiplerinin söz konusu payları şirkete geri ödemesi" kabulüne dayanmaktadır. Yapılan işlemin tek işlem olduğu görüşündekiler ise, gerek muhasebe kayıtlarında gerekse fiilen şirket ortaklarına bir ödeme yapılmadığını ileri sürmektedirler.

⁶ Geçici 62/1 nci maddesinin (a) alt bendine göre, kurumlar vergisi mükelleflerinin; 31.12.1998 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançların dağıtım halinde 94 ncü madde uyarınca tevkifata tabi tutulmayacaktır. Söz konusu kar payları gerçek kişilerce gelir vergisinden de müstesna tutulmuştur.

IV-SERMAYEYE İLAVE EDİLMİŞ OLAN ENFLASYON DÜZETME FARKLARI VEYA DİĞER ŞİRKET FONLARI İŞLETMEDEN ÇEKİLDİĞİ GEREKÇESİYLE VERGİLENDİRİLEBİLİR Mİ?

A-Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Görüşü

Şirketlerin tasfiye edilmesi halinde önceki yıllarda iç kaynaklardan sermayeye ilave edilen bazı fonların şirket ortaklarına dağıtılması sırasında tasfiye karına ilave edilerek kurumlar vergisine tabi tutulup tutulmayacağı, sermayeye ilave edilmiş olan bazı fonların ise kar dağıtımı kabul edilerek menkul sermaye iradı olarak gelir/kurumlar vergisi stopajına tabi tutulup tutulmayacağı konularında duraksamaya düşüldüğü gözlenmektedir.

Gelir İdaresi Başkanlığınca verilen bir özalgede öz sermaye kalemlerine ait enflasyon düzeltme farklarının şirket **tasfiyeye girmeden önce sermayeye ilave edilmesi halinde** bu işlemler kar dağıtımı sayılmadığından herhangi bir süre tahdidi olmaksızın vergiye tabi tutulmayacağı⁷ belirtildiği halde, bir başka özalgede, “..... daha önceki yıllarda şirket sermayesine eklenmiş olan **geçmiş yıl karlarının**, şirketin **sermaye azaltımı veya tasfiye edilmesi** sebebiyle ortaklara dağıtılması durumunda kar dağıtımına bağlı **vergi kesintisi yapılması** gerektiği, öte yandan, daha önce sermayeye eklenmiş olan pasif kalemlere ait enflasyon düzeltme fark hesaplarının, şirketin **sermaye azaltımı yapması veya tasfiye edilmesi** sebebiyle ortaklara dağıtılması halinde, **işletmeden çekilen** tutarların öncelikle kurumlar vergisine tabi tutulması, vergi sonrası dağıtılan kazancın da kar dağıtımına bağlı vergi kesintisine tabi tutulması gerektiği” belirtilmiştir.⁸

VUK'nın Geçici 25. maddenin (g) fıkrasına göre, 2003 yılı bilançosunun düzeltilmiş aktif toplamından düzeltilmiş sermaye, düzeltilmiş hisse senetleri ihraç primleri (emiyon primleri) ve düzeltilmiş hisse senedi iptal kârları ile borç toplamının çıkartılması sonucu bulunan farkın düzeltilmiş bilançoda **geçmiş yıllar kâr/zararı** olarak gösterileceği, bu şekilde tespit edilen geçmiş yıl karının **vergiye tabi tutulmayacağı**, geçmiş yıl zararlarının ise zarar olarak kabul edilmeyeceği belirtilmiştir. Anılan Kanunun mükerrer 298/A maddesinin 2. Fıkrasının (m) alt bendinde ise, enflasyon düzeltmesi hesabının bakiyesinin **gelir tablosuna** aktarılacağı belirtilmiştir. Bu düzenlemelerden anlaşılacağı üzere enflasyon düzeltmesinin ilk yılı olan 2003 yılına ait düzeltilmiş bilançodaki enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan geçmiş yıllar karları doğrudan bilanço hesabına devredilecek ve bu tutar vergiye tabi tutulmayacak, ancak 2004 yılında yapılan düzeltmeden doğan farklar gelir tablosuna aktarılarak dönem kar/zararı olarak değerlendirilecektir. Ancak, pasif kalemlere ilişkin farklar bilançonun pasifinde özkaynaklar arasında gösterilmelidir.

VUK'nın geçici 25. Maddesinin (g) fıkrasının ikinci paragrafında, pasif kalemlere ait enflasyon fark hesaplarının her hangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemde vergiye tabi tutulacağı, ancak **öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farklarının düzeltme sonucu oluşan geçmiş yıl zararlarına mahsup edilebileceği veya kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebileceği, bu işlemlerin kar dağıtımı sayılmayacağı** hükme bağlanmıştır. Benzer hükme 2004 ve izleyen yıllarda uygulanmak üzere düzenlenen mükerrer 298/A maddesinin 5. Fıkrasında da yer verilmiştir.

⁷ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 4.6.2006 tarih ve GİB.4.34.19.02/VUK-mük-298 sayılı özalgesi

⁸ İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı'nın GİB'nin görüşü alınmak suretiyle verdiği 14.02.2008 tarih ve GİB.4.35.16.01/176300-ÖZ/229 sayılı Özalgesi (Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi Sayı:61, Ocak 2009 Sayfa:341-343)

Bu konuda tartışılan konulardan birisi de sermayeye ilave edilen şirket fonlarının daha sonra **sermaye azaltılması yoluyla işletmeden çekilmesi** işlemidir. Sermaye azaltılması yoluyla işletmeden çekilen fonlar üzerinden gelir/kurumlar vergisi stopajı yapılmadan ortaklara dağıtılması işlemi, **vergiden kaçınma** mıdır, yoksa **muvazaalı** bir işlem midir? Örneğin, GVK'nın 94/6. Maddesindeki "karın sermayeye ilavesi kar dağıtımı sayılmaz" hükmünden yararlanarak sermayeye ilave edilen geçmiş yıllar karlarının daha sonra sermayenin azaltılması yoluyla işletmeden çekilmesi ile aynı kazancın tasfiye sonucunda işletmeden çekilmesi arasında sonuç itibarıyla bir fark yoktur. Ancak, yapılan sermaye azaltımının muvazaalı şekilde vergi kaçırmak amacıyla yapıldığının kanıtlanması bunu iddia eden tarafa düşecektir.⁹ Sermaye azaltımı sonucunda ortaklara dağıtılan sermaye kısmının nakden ödenen kısımdan mı, yoksa şirket fonlarından karşılanan kısımdan mı olduğu konusu da tartışmaya açıktır. Gelir İdaresi Başkanlığı, sermaye azaltımı işlemini işletmeden çekiş olarak değerlendirmekte ve işletmeden çekilen değer **öncelikle sermayeye eklenen değerlerden** kaynaklandığını kabul etmektedir.¹⁰

B-Enflasyon Düzeltme Farklarının Ortaklara Dağıtılıp Dağıtılamayacağı Sorunu

Enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş bilançonun öz kaynaklar grubundaki sermaye dışındaki şirket fonlarının düzeltilmesinden kaynaklanan farklar 570-Geçmiş Yıllar Kârları hesabına, ödenmiş sermayenin düzeltilmesinden kaynaklanan fark ise 502 Sermaye Düzeltme Olumlu Farkı hesabına kaydedilmiştir. **Gerek geçiş döneminde (2003) gerekse cari dönemde(2004) pasif kalemlere ait enflasyon farklarının herhangi bir suretle başka bir hesaba aktarılması veya işletmeden çekilmesi yasaklanmıştır** (Geçici Md. 25/g ve mükerrer md. 298/A). Buna göre, gerek 2003 yılı bilançosunun pasif kalemlerinin enflasyon düzeltmesi sonucu oluşan ve geçmiş yıllar karları hesabına kaydedilen tutarlar gerekse 2003 dönem karının 2004 yılında enflasyon düzeltmesinden doğan enflasyon farkı sonraki dönemlerde ortaklara kar payı olarak dağıtılamayacaktır. Dağıtılması halinde hem kurum kazancı olarak hem de kar payı olarak genel hükümlere göre vergilendirilecektir.

Yukarıdaki kanun hükümlerinden 2003 yılı ve önceki yıllara ait karların 2003 yılı bilançosu üzerinde yapılan enflasyon düzeltmesi sırasında bütün öz sermaye kalemlerinin geçmiş yıllar karları hesabına devredilmiş olması nedeni ile **2003 ve önceki yıllara ait karların hiçbir şekilde ortaklara dağıtılamayacağı anlamı çıkartılmamalıdır. Kanun hükümleri kar dağıtımlarını yasaklamamakta, sadece enflasyon düzeltmesi sonucu ortaya çıkan farkların dağıtılmasını yasaklamaktadır.** Dağıtılacak kısım enflasyon düzeltmesinden önceki tutarla sınırlıdır. Düzeltme sonucunda geçmiş yıllar karları azalmış ise düzeltilmiş karın tamamı, artmış ise düzeltme öncesinde görünen tutarı aşmamak üzere kar dağıtımı yapılması mümkün bulunmaktadır. GİB yayımlamış olduğu sirkülerde, "**2003 yılı hesap dönemine ait düzeltme öncesi geçmiş yıl ve/veya cari dönem ticari karının bulunması ve bu tutardan 01.01.2004 tarihinden sonra kar dağıtımı yapılmış olması halinde, kar dağıtımı adı altında gerçekleştirilen bu neviden ödemelerin işletmeden çekilen değer olarak addedilmeyeceği**" açıkça belirtilmiştir.¹¹ Düzeltme sonucunda geçmiş yıllar karları ortadan kalkmış ise ortada dağıtılabilecek kar kalmadığı için kar dağıtımının yapılamayacağı açıktır. Yasaklama enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan fazla kısımla sınırlıdır. GİB'nca verilen bir özgegede, "2003 yılı hesap döneminde **düzeltilme öncesi ticari zararın bulunması ve düzeltme sonrasında geçmiş yıl karının oluşması durumunda** enflasyon düzeltmesi sonucu oluşan bu geçmiş yıl karı dağıtılmak suretiyle işletmeden çekilirse vergiye tabi tutulacaktır" denilmiştir. Yasaklamaya uyulmaması halinde bu işlemin yapıldığı dönemde dönem kazancı zararlı dahi olsa, dağıtılan tutar

⁹ Ali TUĞLU, Sermaye Azaltımı Yoluyla Kar Dağıtımına Bağlı Vergiden Kaçınılabilir mi? Yaklaşım, Mart-2006 Sy:59-62

¹⁰ Recep BIYIK, "Sermaye Azaltımı Vergisel sonuçlar Doğurabilir" (Dünya Gazetesi, 3 Temmuz-2009)

¹¹ 24.03.2005 tarih ve 17 nolu VUK Sirkülerinin "19.Kar Dağıtımı" başlıklı bölümü.

dönem kazancı ile ilişkilendirilmeksizin vergiye tabi tutulacaktır. Bu tür öz kaynak kalemlerinin dağıtımına tabi tutulduğu dönemde **yatırım indirimi hakkı** varsa bu hakkın kullanılması da mümkün bulunmamaktadır.¹²

SPK tarafından yayımlanan Seri XI No: 26 Tebliğe göre, halka açık şirketler düzeltme önce bilanço ile düzeltilmiş bilançoda düşük olan karı dağıtılabilecektir. (13) Söz konusu Tebliğin değişik 36. maddesi şöyledir:

*“Madde 36- İşletmeler, Tebliğ hükümleri çerçevesinde düzeltme işlemine tabi tutulmuş mali tablolarda bulunan net dönem karından, Kurulun muhasebe standartlarına ilişkin diğer düzenlemeleri çerçevesinde hazırlanmış mali tablolardaki net dönem karı üzerinden Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre ayrılması gereken yedek akçelerin toplamının düşülmesi suretiyle bulunan tutardan fazlasını kar payı olarak dağıtamazlar. Enflasyona göre düzeltilmiş mali tablolarda bulunan net dönem karının, diğer tablolardaki net dönem karından daha az olması durumunda, **kar dağıtımını için daha az olan tutar esas alınır**. Bu şekilde bulunan karın daha sonraki yıllarda dağıtmaya karar verilmesi durumunda da bunların tarihi değerleri dikkate alınır. Kurulun kar dağıtımına ilişkin düzenlemeleri saklıdır.”*

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından yayımlanan 14 nolu Standardın 28. Maddesinde de, *“mali tabloların tebliğ hükümlerine göre düzeltme işlemine tabi tutulması sonucunda dönem karında kayıtlı değerine göre ortaya çıkan artışlar ile ödenmiş sermayenin enflasyona göre düzeltilmesinden kaynaklanan sermaye yedekleri hesabında izlenen tutarların **kar dağıtımına konu edilemeyeceği ve sermayeye eklenemeyeceği**”* belirtilmiştir. Söz konusu tebliğin enflasyon düzeltme farkının sermayeye ilave edilemeyeceği ifadesi VUK hükümlerine aykırı olup, geçerli bir gerekçesi de bulunmamaktadır.

2003 yılına ait karın dağıtımında enflasyon öncesi düzeltmesi öncesi karın mı yoksa enflasyon düzeltmesi yapıldıktan sonraki tutarın mı esas alınacağı konusundaki Gelir İdaresi Başkanlığınca verilen bir özalgede ise, *“yapılacak kar dağıtımında 31.12.2003 tarihli **düzeltilmemiş bilançonun geçmiş yıllar karları hesabında bulunan tutarın** kullanılmasının mümkün bulunduğu, 31.12.2003 tarihli bilançonun enflasyon düzeltmesine tabi tutulması sonucu **oluşan geçmiş yıllar karlarının** kar dağıtımında kullanılması halinde bu işlemin yapıldığı dönemin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin vergiye tabi tutulması gerektiği”* belirtilmiştir.¹⁴ Aynı tarihli bir başka özalgede de aynı görüş tekrarlanmış olup, 31.12.2004 tarihli düzeltilmiş bilançoda yer alan dönem net karının kar dağıtımında kullanılabilmesi belirtilmiştir.¹⁵

GİB'nin özalgesindeki ifadeden enflasyon düzeltmesi yapılan bilançodaki geçmiş yıllar karlarının dağıtılamayacağı gibi bir anlam çıkmakta ise de, anlatılmak istenen düzeltme sonucu oluşan enflasyon farkının dağıtılamayacağıdır. Bu nedenle, SPK tarafından yayımlanan tebliğdeki açıklama halka açık olmayan diğer kurumlar vergisi mükellefleri için de geçerlidir. Zaten aksini düşünmek mümkün değildir.¹⁶ Kar elde etmek amacıyla kurulan şirketlerin kar dağıtımının vergi kanunuyla yasaklanması

¹² GİB'nin 19.10.2006 tarih ve 82198 sayılı Özalgesi (Nazmi KARYAĞDI. A.g.m.Sy:6)

¹³ Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri XI, No:26) (28.02.2004 tarihli Resmi Gazete)

¹⁴ GİB'nin 26.07.2006 tarih ve GİB.0.03.29/2968-298-537-58026 sayılı özalgesi.

¹⁵ GİB'nin 26.07.2006 tarih ve 58025 sayılı özalgesi. (Nazmi KARYAĞDI, “Geçmişte Yapılan Enflasyon Düzeltilmesi Sonucunda Ortaya Çıkan Karın Dağıtılıp Dağıtılamayacağı Sorunu” Oluş Mali Hukuk Bürosu. Sirküler(II/155)

¹⁶ Bu konuda farklı yorumlara da rastlanmaktadır. Sayın Nazmi KARYAĞDI adı geçen makalesinde, “vergi mevzuatı uyarınca enflasyon düzeltmesi sonucu ortaya çıkan geçmiş yıl karlarının herhangi bir şekilde dağıtılması söz konusu değil iken Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi işletmelerde bir serbestlik söz konusudur” demektedir. Bize göre enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan geçmiş yıllar karlarının dağıtılması konusunda söz

düşünülemez. Kanun hükmünde belirtilen şey, enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan fazla kısımdır. Örneğin, ödenmiş sermayenin düzeltilmesinden doğan sermaye enflasyon düzeltme olumlu farkı gerçek anlamda bir faaliyet karı olmadığı için ortaklara dağıtılamaz. Böyle bir dağıtım işletmenin öz varlığını tehlikeye düşürür.

Burada belirtilmesi gereken diğer bir sorun da şahıs şirketleri ve şahıs işletmelerinin bilançolarında görünen enflasyon düzeltme farklarıdır. Bu işletmeler enflasyon düzeltme farklarını sermayelerine ilave etme hakkına sahip olmadıklarından, işletme sahiplerinin ölümü veya şahıs şirketlerinin tasfiye edilmesi halinde vergilendirilmesi gereken fiktif bir kazanç ortaya çıkacaktır. Enflasyon düzeltmesinin yarattığı bu vergileme ilerde ciddi sorunlar ortaya çıkartabilir. Bu durumdaki işletme ve şirketlerin sermaye şirketine dönüştürülmesinde yarar bulunmaktadır.

V-SONUÇ

Tasfiye dönemi sonunda oluşacak tasfiye karı aynı zamanda kurumlar vergisi matrahına esas olan tutardır. Daha önce sermayeye ilave edilmiş olan şirket fonlarının sermayenin dışında bir değer kabul edilerek tasfiye karına ilave edilmesinin söz konusu fonların “sermayeye ilave edilmesi kar dağıtımı sayılmaz” veya “enflasyon farkları sermayeye ilave edilebilir” ve bu işlem kar dağıtımı sayılmaz şeklindeki kanun hükümlerine açıkça aykırıdır. Söz konusu düzenlemeler bir vergi erteleme amacıyla yapılmamışlardır. Her hangi bir muvazaa olmadıkça, tasfiye edilen bir şirkete ait sermayenin ortaklara iadesi işlemi, kaynağına bakılmaksızın vergi dışı tutulmalıdır.¹⁷ Bu durum GVK'nın 38. Maddesinde ifadesini bulan **öz kaynak kıyaslaması** yoluyla kazancın tespitine ilişkin düzenlemenin ve KVK'nın 17. Maddesinde açıklanan **tasfiye karı** tanımının da gereğidir. Kanunda açık bir hüküm bulunmadıkça tescil edilen ve işletmeye ait olan sermayenin ortaklara dağıtılması işletmeden çekilen değer olarak veya kar dağıtımı sayılmak suretiyle vergilendirilemez. Enflasyon düzeltme farkları ve geçmiş yıllar karlarının sermayeye ilavesi hiç bir süreye bağlı olmaksızın kar dağıtımı sayılmadığına göre, gerek ticari hayatın bir gereği olarak yapılan **tasfiye** işlemlerinde gerekse **sermaye azaltımı** işlemlerinde muvazaa iddiası bulunmadıkça vergileme yapılması açıkça kanun hükümlerine ve vergilendirme ilkelerine aykırıdır. Vergi; kanunla konulur, kanunla değiştirilir ve kanunla kaldırılır. Aksine görüş ve açıklamaların yasal ve anayasal bir dayanağı yoktur.

Sermayeye ilave edilmek koşulu ile vergi dışı tutulan bazı kazanç ve iratların, **vergiden kaçınmak** amacıyla daha sonra sermaye azaltılması veya tasfiye gibi işlemlerle işletmeden çekilmesini, karşılıksız ar-ge destekleri veya işletmeye ait taşınmaz ve iştirak hisselerinin satışından elde edilen kazançlarda uygulanan kurumlar vergisi istisnasına ilişkin düzenlemelerde olduğu gibi, bu tür kazançların beş ya da on yıl süre ile işletmede tutulması zorunlu hale getirildiği takdirde söz konusu tartışmalar ve tereddütler ortadan kalkacaktır.

konusu Tebliğler ile gerek VUK hükümleri gerekse GİB'nin özetleri arasında bir anlam farkı yoktur ve olmamalıdır.

¹⁷ *Tasfiye döneminde vergiden kaçınmak amacıyla yapılacak sermaye artırımı işlemlerinin muvazaa niteliği taşıdığını kabul etmek gerekir.*